

Sekcijo Industrijska kulturna dediščina in ženske je moderirala Nina Vodopivec.

Foto: Breda Špacapan, Krško, 29. 10. 2010

Ogled tovarne Vipap Videm, nekdanje krške tovarne celuloze.
Foto: Vito Hazler, Krško, 30. 10. 2010

SKLEPI, PREDLOGI IN USMERITVE, OBLIKOVANI NA MEDNARODNI KONFERENCI 11. VZPOREDNICE MED SLOVENSKO IN HRVAŠKO ETNOLOGIJO Krško, 29. in 30. oktober 2010

V Mestnem muzeju Krško so v petek, 29., in v soboto, 30. oktobra 2010, Slovensko etnološko društvo, Hrvatsko etnološko društvo in Mestni muzej Krško izvedli 11. Vzpostavitev med slovensko in hrvaško etnologijo, ki so bile tokrat posvečene industrijski kulturni dediščini. Po uvodnih pozdravih obeh predsednic društev je udeležence nagovoril župan Občine Krško, g. Franci Bogovič, nato pa je mag. Karla Oder v uvodnem predavanju predstavila etnološka prizadevanja na področju raziskovanja in prezentiranja industrijske kulturne dediščine v slovenskem prostoru v primerjavi z nekaterimi evropskimi okolji. Tokrat je delo v posameznih programskih sklopih potekalo vzporedno. V dopoldanskem času sta mag. Tadej Brate in doc. dr. Jože Hudales moderirala sklopa Ohranjanje in revitalizacija industrijske kulturne dediščine ter Predstavitev industrijske kulturne dediščine. V popoldanskem delu so bili na programu preostali trije sklopi: Nesnovna oziroma živa kulturna dediščina in industrijske panoge, Industrijska dediščina in ženske ter Kulturna dediščina blagovnih znamk. Moderirali so jih prof. dr. Janez Bogataj, dr. Nina Vodopivec in mag. Janez Damjan.

Na mednarodni konferenci je sodelovalo 31 referentov. Zaradi zelo dobrega odziva tako vabljenih referentov / moderatorjev kot tudi vseh, ki so se prijavili v programske sklope, smo se odločili za dinamično obliko posveta. Vzpostavitev delo v manjših skupinah je omogočilo več časa nameniti razpravam, v katerih so se odpirala številna vprašanja o najaktualnejših vidikih varovanja, raziskovanja, ohranjanja in prezentiranja industrijske dediščine. Sestavni del posveta sta tudi razstavi Arhitektura in industrija / Josip Pelikan – gostujoči program Muzeja novejši zgodovine Celje in V srcu slovenske elektroenergetike, avtorska fotografija Dušana Ježa, ki smo ju odprli v petek, 29. oktobra ob 19. uri. Sklepni del programa mednarodne konference smo pripravili v kompleksu nekdanje Tovarne celuloze in papirja v Krškem,

še prej pa smo prisluhnili študentki etnologije in kulturne antropologije, Simoni Stipič, ki je predstavila razvoj industrijske dediščine v Posavju. Njenemu predavanju je sledila razprava o sklepih posameznih programskih sklopov. Tega dela so se udeležili tudi domačini in župan Občine Krško, po živahni razpravi pa so bili oblikovani naslednji sklepi:

- Kaj je industrijska dediščina? Vsekakor to ni le »lupina«, temveč predvsem kulturni in družbeni pojav, ki ga »delajo« ljudje, množica moških in žensk, množica, ki ima svoj(e) obraz(e). Tudi stroji so predvsem le ljudje in niso le opredmeteni delovni procesi.
- Na raziskovanje, ohranjanje, predstavljanje in uporabo industrijske dediščine je treba gledati celovito. O industrijski dediščini izpred prve in druge svetovne vojne imajo ljudje popolnoma drugačno (ideološko in še kakšno) predstavo kot o industrijski dediščini socialističnega obdobja. Zato imajo strokovna prizadevanja, raziskave in predstavitve velik pomen predvsem za izobraževanje ljudi.
- Pri raziskovanju, ohranjanju, predstavljanju in uporabi industrijske dediščine je nujno medsebojno interdisciplinarno sodelovanje. To sta pokazali tudi usmeritev in struktura posvetovanja v Krškem.
- V prizadevanja za ohranjanje in razvoj industrijske dediščine je treba vključiti tudi t. i. civilno iniciativo, in to dosledno v povezavi s stroko oziroma strokami.
- Posvetovanje je poudarilo velik pomen prepoznavanja, vrednotenja in predstavitve industrijske dediščine. Z vidika varovanja bi jo bilo treba v prihodnje vključevati v »običajne« sodobne urbanistične in arhitekturne rešitve.
- Predlagan je bil skupni slovensko-hrvaški projekt »Sava – kultura – industrijska dediščina«. Projekt bi imel lahko

- poleg raziskovalnega in strokovnega tudi ustrezen pomen v t. i. kulturnem turizmu in evropskih turističnih poteh.
- Muzejske predstavitve industrijske (tudi znanstvene in tehniške) dediščine so še vedno med najodličnejšimi muzejskimi razstavami. Zelo pomembno mesto so imele tako v prvih kabinetih čudes, v prvih naravoslovnih kabinetih 18. stoletja in tudi pozneje v prvem javnem muzeju, ki je imel še nalogo »poleg naravoslovnih zbirk razstavljati posebej še prirodne produkte ter njih predelavo po industriji in obrti ne glede na ožje deželne meje«.
 - Etnologija je igrala pomembno vlogo pri varovanju tehniške in industrijske dediščine (to potrjujeta navsezadnje vloga in pomen Baltazarja Hacqueta in Franja Baša, tako v etnologiji kot varovanju znanstvene in tehniške dediščine), prav tako pa pri nekaterih inovativnih etnoloških muzejskih predstavah, posvečenih prav varovanju tehniške dediščine, ki so se pojavile v začetku 80. let 20. stoletja. Novost je bila teoretično podkrepjena z novo paradigmo Slavka Kremenška v etnologiji, ki jo bolj kot predmeti zanimajo ljudje, in prenos poudarka s predmetov na njihove nosilce.
 - Geslo Susane Pearce »srce muzeja so predmeti« v predstavah muzejske dediščine še vedno drži, vendar pa je to geslo v sodobni muzeologiji dopolnjeno z dostavkom, da »muzeji govorijo o ljudeh in ne o stvareh«. Omenjeni premik poudarka s stvari na ljudi se v muzejih pri nas dogaja že tri desetletja, zgodil pa se še vedno ni! Najpomembnejše sodobno spoznanje je, da »ljudje le v manjši meri naredijo predmete, kot sami predmeti naredijo ljudi«. Ta nova spoznanja o naravi odnosov med ljudmi in stvarmi morajo najti prostor v muzejskih predstavah; ne samo tistih, ki so posvečene predstavam industrijske dediščine.
 - Nekateri na konferenci predstavljeni muzejski projekti o varovanju industrijske dediščine že opozarjajo na pomen njene interpretacije, v kateri naj bi se izogibali pastem idealizacije preteklosti. Prav tako pomembno je vprašanje
- posodabljanja industrijske dediščine za današnjo rabo, ki ji omogoča, da postane družbeno angažirana.
 - Industrijska dediščina ima tudi številne nesnovne (žive) oblike in pojave. Ugotavljamo jih v vseh temeljnih petih skupinah, ki jih za nesnovno dediščino razpoznava Unescova konvencija iz leta 2003, in v vseh industrijskih panogah.
 - Slovensko etnološko društvo bo v prihodnje intenzivneje sodelovalo z državno koordinacijo za vpis nesnovne (tudi industrijske) kulturne dediščine v register.
 - Široka paleta raziskav tako nekdanjega kot sedanjega položaja žensk v industriji narekuje potrebo po nadaljnjem raziskovanju njihove vloge v tej gospodarski panogi, pri čemer naj bodo v ospredju posamezne življenjske zgodbe, ne zanemarijo pa naj se niti razlogi in posledice zaposlitve kmečkih žensk v tovarnah.
 - Velik raziskovalni potencial je tudi v digitalizaciji industrijske dediščine. Ta lahko poveže različne baze podatkov, kar je pomembno predvsem za predstavitev ter analizo življenjskih zgodb.
 - Etnološke raziskave lahko najtemeljiteje in najceloviteje prispevajo k prepoznavanju pomembnosti industrijske dediščine.
 - V strokovna prizadevanja naj se v prihodnje vključita tudi Združenje Manager in Gospodarska zbornica Slovenije. Skupaj z njima naj se v Državnem zboru RS sproži obravnavna vprašanja industrijske dediščine.
 - Raziskovanje, dokumentiranje in razvoj blagovnih znamk naj bo sistematično in strokovno. Znamke namreč predstavljajo identitetni sistem določenega obdobja zgodovinskega razvoja in sodobnosti. Danes številne znamke propadajo (med njimi na primer Mura), zato jih je zelo pomembno dobro dokumentirati.
 - Podjetja se premalo zavedajo pomena lastne (industrijske) dediščine, ki je v identiteti, tradiciji, promociji in načinu oblikovanja njihove razpoznavnosti.